

jedné politické straně. Jak se bude politicky orientovati ukáže snad již blízká budoucnost. V tom směru jsou zajímavými projevy některých průmyslníků při různých příležitostech. Tak na př. P. Šlechta na valné hromadě Textilního ústavu československého dne 2. t. m. pravil: „Krise naučila dělníka znáti hospodářské složky a jim rozuměti. Dnes dělnictvo zajisté chápe a ví, že je jeho životní osud, jeho blaho či zlo úzce a nerozlučně spjato se zájmem průmyslu, že má práci a výdělek jenom tehdy, když má průmysl zaměstnání. Jde tudíž o správné stanovisko k dělnictvu, abychom v něm získali své stoupence bijící se za společný zájem. Zájem dělníka je zájmem průmyslu.“

Tež na valné hromadě Spolku čsl. průmyslníků textilních vyslovil se továrník Sochor pro stabilisaci poměrů dělnictva a pro spolupráci s ním.

Pozoruhodný protějšek k těmto projevům tvoří prohlášení, které vyšlo ze schůze ústředního výboru Čsl. obce dělnické, konané dne 12. t. m., v němž se staví za hlavní požadavky průmyslu. Se značným zájmem očekávají se projevy na valné hromadě Svazu čsl. průmyslu, která se bude konati 25. t. m.

Hospodářský obsah prohlášení vlády, které přednesl ministerský předseda oběma sněmovnám dne 18. t. m. byl přijat odbornými kruhy s kritickou rezervou. Vidí se v něm jen všeobecný rozbor všeobecně známé hospodářské situace a jejích důsledků. Bylo ohlášeno mnoho dobrých úmyslů, ale málo konkrétních činů. Zdůraznění soukromého podnikání se chápe jako poznání staronové vlády, že podnikání soukromé nedá se nahraditi podnikáním veřejným, které může býti jen jeho doplňkem. Akci oddlužovací vzata byla ona radikálnost, kterou se vyznačovala volební agitace strany pana ministerského předsedy s tímto požadavkem. Naopak z prohlášení o tomto choulostivém tématu vysvítá věcné vystřízlivění, které má působiti na uklidnění vkladatelů. Zájem vlády o hospodářské plánování značně vyprchal a průmyslové syndikalizaci přiznává se jen fakultativní oprávnění.

Naprostu pak zklamal názor vlády o budoucí daňové politice. Optimisté očekávali vedle zmírnění daní, které zatěžují výrobu i značnější daňové úlevy pro průmysl exportní, ale nedočkali se jednoho ani druhého. Překvapuje to pak tím více, když ministerský předseda kladl na podporu vývozu, jako nejdůležitějšího východiska z krise takovou váhu. Neshledáváme v celém prohlášení nic konkrétního, čím by se vývozu mělo pomoci.

Ze slov o daních nelze se ani ubrániti obavám, že berní šroub bude ještě více přitažen, poněvadž se zdůrazňuje, že bude nutno státní příjmy zvýšiti, nehledě k tomu, že jejich výnos zůstává za 4 první měsíce s 564 miliony pozadu.

Prohlášení o zvýšení kupní síly zní velice problematicky, když nenaznačuje konkrétní plán na zvýšení důchodů.

Po přečtení vládního prohlášení nelze necitovati z Goetheova Fausta: „Der Worte sind genug gewechselt, laßt mich auch endlichen Taten sehen!“

B. ZAHRANIČNÍ.

Mezinárodní obchodní politika připomíná snahy středověkých alchymistů, kteří hledali kámen mudrců. Všechny státy snaží se vynaléztí zázračný prostředek, kterým by se současně dal zvýšiti vývoz a snížiti dovoz, aby tak zvýšily domácí zaměstnanost a udržely aktivitu obchodní bilance. A právě tyto všeobecné snahy, nesoucí se jedním směrem zatarasují přirozené cesty mezinárodního obchodu a ucpávají kanály mezinárodního toku vyrovnávání platů. Dle statistiky vydané Svazem Národů

obráží se tato situace v tom, že procento vzestupu průmyslové výroby zůstává daleko za procentem oživení světového obchodu, čili jinými slovy: průmyslové výrobky se hromadí, a nenastane-li zlepšení v jejich odbytu, bude se musiti průmyslová výroba omezovati. Z tohoto začarovaného kruhu jest jen jedině východisko, kterým jest mezinárodní dorozumění a spolupráce. Národy zúčastněné na světovém obchodu musí se sejíti ku vzájemnému vybalancování svých měn a ustáliti jejich poměr, poněvadž jinak není možný návrat stability a důvěry nejen do světového obchodu, ale i do mezinárodního kapitálového trhu.

Měnová stabilisace jest tudíž základním předpokladem úspěšného boje proti světové krizi, a zdá se, že na brzkém svolání světové měnové konference má největší zájem Amerika, která svého času torpedovala světovou hospodářskou konferenci v Londýně. Nasvědčuje tomu rozhlasová výzva tajemníka státního pokladu U. S. A. Morgenthaua, která však nevzbuzuje mnoho nadějí, poněvadž nebyla jednak šťastně stylisována, jednak přišla do doby nejprudšího boje o francouzský frank. Londýn posuzuje prohlášení Morgenthaua skepticky, poněvadž je z něho zřejma snaha Ameriky vyhnouti se zodpovědnosti za vypracování návrhu mezinárodního systému měnového, a pak, že vzhledem ku silnému inflačnímu křídlu amerického kongresu není jistoty, že by američtí politikové nevyvolali takové inflační plány, které by mohly působiti katastrofálně. Stanovisko Anglie činí zdar měnové konference odvislým od provedení devaluace v zemích zlatého bloku, a pak od restaurace volného obchodu. Je jasné, že anglická měnová politika se nechce dáti vmaneuvrovati do situace let 1925—31 a nezamění bez náležitých kautel nynější pružnost své měny návratem ku zlatému standardu. Rovněž Paříž neuvítala projev Morgenthauův sympaticky a vytýká mu neurčitost a nejasnost. Mínění Francie, trávající na zlatém standardu, činí Anglii i Ameriku zodpovědnými za rozvrácený stav světového obchodu vzhledem k jejich neochotě stabilisovati své měny. Za této situace jsou vyhlídky na mezinárodní stabilisaci měn pranepatrné.

Uvolnění světového obchodu jest dalším krokem z jeho rozvratu. Hlavní překážky volného obchodu jsou: zákazy dovozu, kvoty, měnová opatření, kompensace a clearingy, z nichž zejména poslední měly by míti výchovný vliv, poněvadž jasně dokazují, že nelze více prodávati, když se více nekupuje. Přehnané snahy hospodářského nacionalismu po výrobní soběstačnosti musí ustoupiti hospodářské kalkulaci, neboť jest hospodárnějším laciněji dovážet než draho vyrábět! Zasahování politiky do věcí obchodních a finančních neznamena nikdy nic dobrého a za politicum nutno považovati veškerá opatření ať upravují měnu nebo obchod. Dokud politický nacionalismus nebude vystřídán hospodářským internacionalismem, nemůže ani ve světových financích ani ve světovém obchodu nastati podstatné a trvalé zlepšení. Hlavním předpokladem zůstává stabilisace měn, které však musí předcházeti mezinárodní cenová dohoda harmonisující jak se zájmy států věřitelských tak dlužnických. Vyhlídky na dohledný mír v nynějších mezinárodních bojích cenových nejsou valné.

Světové finance staví do popředí též otázku stabilisace měn. Cedulové banky považují problém relativní stabilisace měn za nejdůležitější a také světová tendence v bankovníctví směřuje ku mezinárodnímu měnovému klidu. Toho se má dosáhnouti omezováním a odstraňováním měnových manipulací, clearingů a pod., jakož i uvolňováním kontroly mezinárodního obchodu na každém jeho kroku. Důvodem této snahy jest poznání, že oficiální jednostranné měnové zásahy znemožňují mezinárodní bankovní spolupráci. Tento stav zhoršuje ještě kontrola a zasahování do vedení soukro-

mých bank v některých státech (na př. Itálie, Německo, U. S. A.) a nad to pak ještě ta okolnost, že cedulové banky někde soutěží ve financování vývozu s bankami soukromými. Porůznu se pak vynořující snahy po sestátnění soukromých bank chaos ještě stupňují. Veškeré tyto zjevy jsou sice plodem světové krise obchodu, ale nutno se smířiti s míněním, že i po ní budou ještě dlouho neblaze působiti.

Nynější oficilení záznamy měn na světových peněžních bursách jsou vlastně jen nominelní, poněvadž mezinárodní devisový obchod a arbitráž jsou měnovou kontrolou znemožněny. Dochvilnost a přesnost ve vyrovnávání mezinárodních platů jest ochromena, poněvadž úkoly komerčně organisovaného soukromého bankovníctví převzal těžkopádný byrokratický aparát bank cedulových. Zatím není naděje, že by se tento neutešený stav v mezinárodním finančnictví v dohledné době zlepšil.

U. S. A. Po dva roky celý svět s napjetím sleduje Rooseveltův grandiosní plán na obnovu prosperity Spojených států pomocí NIRA a v rámci jejím vydaných kodů. Celou akci Rooseveltovu možno charakterisovati jako celostátní hospodářský plán zbudovaný na autoritativních zásadách státu do soukromohospodářského podnikání. Vyčtenému cíli byl obětován i dolar, když 19. dubna 1933 byla zrušena jeho směnitelnost na zlato a Rooseveltovi dáno zmocnění snížit hodnotu dolaru až na 50% zlaté parity. Problematické výsledky měnového experimentu měly za následek, že již 30. ledna 1934 byl stanoven pevný poměr dolaru ku zlatu, dle kterého byl dolar znehodnocen o 40.94%. Zásahy do soukromého podnikání podlomily důvěru v jeho rentabilitu a ochromily soukromou podnikavost. Nejnižší odhad počtu osob odkázaných na podporu z veřejných prostředků obnášel koncem roku 1934 závratné číslo téměř 20 milionů. Sáhnuo proto ku provádění veřejných investic ve velkém měřítku, a Roosevelt zmocněn, aby si opatřil finanční prostředky vydáním obligací do výše tří miliard dolarů. Rozpočet za minulé období končí deficitem 4.528,508.970 dolarů, jímž veřejný dluh U. S. A. se zvýšil na více, než 34 miliard dolarů.

Co byla pro průmysl NIRA, byla pro zemědělství A. A. A. (Agricultural Adjustment Administration), která měla farmářům pomoci z jejich těžké hospodářské situace stanovením cen a restrikcí osevních ploch. Těžké starosti způsobuje vládě bavlna, která jest nejdůležitějším předmětem vývozním. Drastickým omezením výroby od roku 1933 a příplatky farmářům byly ceny bavlny zdvojnásobeny, a udržují se stále na této výši. Positivní výsledek těchto opatření jeví se jen ve stoupnutí příjmů farmářů, které v roce 1932 obnášely 484 milionů dolarů, a dosáhly v roce 1934 výše 756 milionů, nečítaje v to t. zv. kompenzační příplatky 163 milionů v r. 1933 a 117 milionů v r. 1934. Negativní stránkou této bavlnové politiky jest těžká situace vlády, do níž se dostala tím, že americkým textilním továrnám zdvojnásobila ceny bavlny. To mělo za následek, že se otevřely dveře cizozemskému, zejména japonskému dovozu bavlněného zboží, jehož stálému stoupaní nemohou zabrániti ani vysoká cla. Nejlépe jest to zřejmo z těchto číslic:

v r. 1932 dovezlo Japonsko do U. S. A.	789.000 čtverečních yardů bavlněných látek,
v r. 1933	1,116.000
v r. 1934	347,287.000

Dalším neúspěchem této politiky jest, že U. S. A. ztratily primát ve výrobě bavlny, neboť jejich podíl ve světové produkci obnášel v r. 1932 ještě 55% a klesl v r. 1934 na 43%. Jiné státy totiž, zejména Brasilie, Egypt, Čína a Indie, zvýšily produkci bavlny o tolik, oč ji U. S. A. snížily, a svět kupuje bavlnu v těchto zemích levněji.

Nelze se tudíž diviti, že ministr zemědělství Wallace v poslední své zprávě dosavadní politiku odsuzuje, poněvadž prokázala, že omezení výroby není v přímé souvislosti s tvořením cen. Varuje pak poukazem na poměry ve státech, které pěstují bavlnu, aby bylo v dosavadní politice pokračováno, nechť jí-li U. S. A. ztratí svoji posici ve světové produkci bavlny. Je to těžká rána pro Roosevelta, který zapomněl, že nelze zvedati ceny surovin bez mezinárodních dohod.

Remonetisace stříbra jako další měnový pokus Rooseveltův způsobila ve světě značný rozruch. Dav se zmocniti senátem, že ku krytí dolaru může vedle zlata použítí též stříbra, a to v poměru 25 % stříbra ku 75 % zlata, počal Roosevelt nakupovati stříbro, zejména domácí produkce. Tím způsobil prudké stoupání cen stříbra, t. zv. Silverboom, takže na př. záznam stříbra v Londýně se proti nejnižší ceně v r. 1931 ztrojnásobil. Roosevelt sledoval svojí stříbrnou politikou dvojí cíl: zvednutí cen stříbra na prospěch domácích producentů (vůbec zvedání cen jest charakteristickým znakem NIRA), a pak zvednutí cen surovin ve státech se stříbrnou měnou (Čína, Mexico, Indie). V druhém směru se dá tušiti souvislost s bavlnou. Však čeho docílil? Vybičoval světovou spekulaci ve stříbre, která mu téměř před nosem vykupovala i domácí produkci stříbra, způsobil měnový rozruch zejména v Číně a Mexicu, poněvadž stoupání měn těchto států ohrožovalo jejich vývoz, a zejména Mexico bylo donuceno zrušiti směnitelnost bankovek za stříbro. Touto politikou atakoval Roosevelt i cenu zlata, poněvadž bylo měněno za stříbro, v němž byly větší ziskové chance. Je jisto, že Silverboom ku světovému měnovému uklidnění nepřispěl.

Zvýšená výroba průmyslová byla paralysována většími náklady výrobními. V přítomné době stoupají ceny průmyslových výrobků, ale dělnické mzdy se nezvyšují, poněvadž za nespokojené by mohlo nastoupiti 10 milionů nezaměstnaných, a drahota zemědělských výrobků působí tíživě na opatrování životních potřeb.

Za této situace nelze se diviti, že volání po reformě NIRA ozývá se stále hlasitěji. Finanční výbor senátu ohlásil novou úpravu všech zákonů NIRA na počátek příštího roku. Výbor žádá tři zásadní změny: 1. žádné stanovení pevných cen, 2. zrušení kontroly kodů v exportním obchodu, 3. zmocnění presidenta ku přezkoumání pracovních smluv. Neobyčejně ostrou kritiku Rooseveltovy politiky uveřejnil jeho předchůdce Hoover, který ji označuje jako potlačování osobní svobody, a praví, že americký národ si takové politiky nezasluhuje, a že není také ochoten dáti se zavřítí do národního zvěřince, v němž jednotlivá individua jsou roztříděna, a očíslována voděna dozorci.

Rooseveltova posice v kongresu stává se stále obtížnější, je tam patrna nervosita a řady inflacionistů vzrůstají. Sociální otázky se přiostrňují, a vůdce dělnictva (Federation of Labor) Green prohlásil, že dělnictvo je odhodláno sáhnouti k nejkrajnějším prostředkům, aby dosáhlo svých požadavků, které jsou: 1. prodloužení NIRA o dva roky, 2. řešení dělnických sporů za účasti státu, 3. 30hodinový týden. Přirozeně, že proti těmto požadavkům se staví průmysl a obchodní komory. V bankovních kruzích vzrůstá se odpor proti chystanému bankovnímu zákonu. Dle výkazů Reserve Banks přesahuje příliv zlata za posledních 7 měsíců 600 milionů dolarů. Peněžní sazby tak poklesly, že jsou pro banky nerentabilní, poněvadž jak v bankovníctví tak v obchodě panuje stagnace. Jest pozorovati též stálý pokles t. zv. pevných příjmů.

Do této dusné hospodářské atmosféry jako blesk zasáhlo několik nálezů Nejvyššího státního soudu — Supreme Court —, jimiž průmyslové kody prohlašují se za proti-

ústavní, a jejich pravomoc se suspenduje.* Nezodpověděnou zůstane otázka, zda by Nejvyšší soud nezměnil svůj názor, kdyby Rooseveltova politika se byla setkala s úspěchem. Rozhodnutí Nejvyššího soudu prohlásily sice NIRA za nezákonnou, ale soukromí podnikatelé neodvažují se zatím pod tlakem veřejného mínění a posledních Rooseveltových prohlášení vrátiti se k volné soutěži.

Kruh kolem Roosevelta vidí jediné východisko v aktivní účasti státu na soukromém hospodářství, a to opatřením práce veřejnými investicemi až do výše pěti miliard dolarů. Zachování předpisů NIRA očekává od dobrovolného se podrobení průmyslu. Hrozící pasivní obchodní bilanci nemohou si Spojené státy dovoliti, poněvadž by přestaly býti státem věřitelským.

Týden po posledním zdrcujícím rozhodnutí Nejvyššího soudu vyjádřil se Roosevelt k novinářům, že se snažil vytvořiti atmosféru, v níž by síly směřující k činorodé akci opravňovaly naději na úspěch. To jsou slova muže, který po dvouletém zápase s nesmírnými hospodářskými nesnázemi vidí, že mnoho z jeho díla je zničeno, a že před ním vyvstává ještě více těžkých politických problémů. Journal of Commerce, praví, že president Roosevelt ve skutečnosti upouští od celého pokusu podniknutého s NIRA.

J a p o n s k o. Na londýnské burse dosáhly letos japonské papíry nejvyšších známů. Z toho by se dalo usuzovati, že vyhlídky na mír na Dálném východě posuzují se důvěřivě, ač mínění, že Japonci zaměnili taktiku válečných opatření diplomatickými jednáními, bylo v posledních dnech otřeseno postupem japonského vojska v severní Číně a obsazením dráhy Peking—Tientsin.

Je jasno, že Čína má býti tímto způsobem „přesvědčena“ o nutné kooperaci s Japonskem, jehož diplomacie si prostě zajišťuje výhody a posici získané armádou. Severní Čína pak láká Japonsko svou bavlnou a bohatstvím železa, kteréžto suroviny potřebuje pro mír i válku. Boykot japonského zboží ustává a dovoz jeho očividně stoupá.

Dohoda o koupi Východo-čínské dráhy odsunula sice vypuknutí nepřátelství mezi Japonskem a U. S. S. R., ale zůstává nadále nerozřešena velice spletitá a delikátní otázka úpravy hranic mezi Sibiří, Manchukuem a Koreou. Rovněž stará touha Japonska po severní části Sachalinu s jeho nesmírným nerostným bohatstvím zejména petrolejem, může přinést překvapení.

Vnitřní politická situace Japonska jest nevyjasněná, poněvadž ji komplikuje poměr armády k parlamentu, který nevyklučuje krise a otrásá důvěru ve stabilitu. Značný schodek v rozpočtu ve výši 52 milionů angl. liber při celkovém vydání 130 milionů liber snadno by mohl vzbuditi nedůvěru k celkovému hospodářskému stavu, ale situace není tak zlou, když se uváží, že značná část deficitu připadá na financování investic v Manchukuo, které ponесou brzo dobré úroky. Úroková služba zahraničního dluhu vyžaduje pouze 8 milionů angl. liber ročně. Obavy před inflací jsou neodůvodněny. Ceny velkoobchodu zvolna stoupají a jim úměrně se přizpůsobují ceny v drobném prodeji. To vše jest svědectvím, že zodpovědní činitelé jsou pány situace.

Mezi moderními průmyslovými státy vykazuje Japonsko nejmenší nezaměstnanost, pouhé 4.8%. Výroba proti loňskému roku stoupla o 14% a proti roku 1931 o 50%. Dle statistiky vydané japonským ministerstvem veřejných prací obnáší průměr denní pracovní doby dělníka 10 hodin 10 minut včetně 57 minut odpočinku. Průměrná denní mzda dělníka činí 1.96 yenu, a dělnice 0.73 yenu. (1 yen = 7.10 Kč.) Rozdíly výše mezd

* Viz článek dra Krejčího: Nejvyšší soud Spojených států proti zmocňovacím zákonům, v čís. 4.

v různých oborech jsou velice značné, tak na př. průměr v kovoprůmyslu jest 2·71 yenu, v porculánu, skle, cihlářství pouze 1·55 yenu. Podotknouti ovšem nutno, že jen menší polovina dělnictva obdrží plnou hodnotu mzdy v penězích a většina dělnictva, zejména ženského, dostává velkou část mzdy v potravinách, zejména v rýži.

Volumen zahraničního obchodu jak ve vývozu tak v dovozu stoupá. Okolnost, že obchodní bilance za prvé čtvrtletí t. r. byla pasivní 148 milionů yenu, bude se určitě obrážeti ve zvýšené snaze o vývoz. Upozorniti dlužno na zajímavý zjev, že vzestup japonského exportu neustává, ač ceny exportního zboží od r. 1933 až k počátku t. r. průměrně klesly o 17%. Největší vzestup výroby i vývozu vykazuje umělé hedvábí, a očekává se, že Japonsko ve světové výrobě postoupí letošního roku na prvé místo. Vzhledem k oficiální obchodní politice japonské, která jest založena na průmyslovém konservatismu a na nízkých mzdách, možno očekávati, že snahy o zvýšení vývozu budou míti úspěch.

Japonská průmyslová konjunktura v prvé čtvrtletí t. r. není jednotná. Jen ta průmyslová odvětví, která pracují na zbrojení, neb na exportních objednávkách vykazují zvýšené obraty při dobrých ziscích. Mimořádnou konjunkturu možno pozorovati zejména v průmyslu vývozním, a to od konce r. 1931, kdy Japonsko opustilo zlatý standard. Celkem jest japonský průmysl, nehledíme-li k velkým rodinným průmyslovým trustům, stále na nízkém stupni, a bude ještě dlouho trvati, než dostoupí západního standardu, neboť 60% všech továren zaměstnává méně, než 10 dělníků. Z toho se dá souditi, že vládou podporovaná průmyslová expanse bude vzrůstat.

Jedním z nejobtížnějších vnitřních problémů Japonska je jeho zemědělství, které jest odkázáno na státní podpory. Při velice nízké životní úrovni jest v něm zaměstnáno třikrát více lidí než v průmyslu. Krisi zemědělskou zostřuje problém populační, jevíci se ve značném přírůstku obyvatelstva, při čemž zemědělská výroba nestoupá, a její výnos — pokud lze vůbec o něm mluvit — je nepatrný. Japonský patriarchální systém rodinný v zemědělství vstřebává populační přírůstek a odebírá tím mnoho starostí státu, ovšem za cenu dalšího snižování životní úrovně.

B e l g i e. Kabinet ministerského předsedy Van Zeelanda představuje koalici všech politických stran, jichž společným programem jest hospodářská obroda Belgie. Prvním činem směřujícím k tomuto cíli bylo provedení devaluace belg. franku o 28%. Devaluace měla úspěch, neboť důvěra se vrátila a do Národní banky je tak značný příliv zlata i devis, že se zdá, že se tam utíká i znervosnělý mezinárodní kapitál. Příznacným zjevem je, že po devaluaci bylo do bank třikrát více vloženo, než z nich před ní bylo vybráno. Tím byla též odstraněna illikvidita bank, která již počínala nabývat kritického rázu.

Za souhlasu velké většiny národa byla s úspěchem provedena i delikátní úloha dobrovolné konverse veškerých vnitřních státních půjček na 4%. Premier Van Zeeland prohlásil, že nynější 4% ní rentita státních rent jest směrnicí pro veškeré sazby úrokové, a to dlouhodobé i krátkodobé. Finanční význam konverse bude se jevit ve státním rozpočtu, neboť výdej na zúročení vnitřního dluhu klesne ze 1.700 milionů na 1.150. Tyto transakce umožnily vládě snížení některých daní (na př. pozemkové, z elektrické síly, přepychové, dopravní) a cel, které mají vliv na snížení výrobních nákladů. O dalším snižování daní, které zatěžují výrobu se uvažuje.

Aby se čelilo nezaměstnanosti přistoupí nyní vláda k provádění veřejných prací ve velkém stylu, a připravuje se za tím účelem vypsání zemských, komunálních a kolo-

niálních půjček. Obavy před prudkým vzestupem cen následkem devaluace se nesplnily. Životní potřeby stouply průměrně jen asi o 3%, takže mzdy nemusily být zvýšeny, což přijde opět k dobru vývozu.

Belgickému zahraničnímu obchodu prospívá též relativní volnost, poněvadž není omezován dovozními kvotami. To bude mít za následek oživení v průmyslu, a nelze se diviti hospodářskému optimismu, který zavládl v celé zemi. Též v poměrně krátkém čase tří měsíců od devaluace poklesla značně nezaměstnanost. Vládě se podařilo zjednat oba předpoklady hospodářské obrody: získala důvěru a vzbudila chuť k podnikání.

Dr. V. Piasecký.

LITERATURA.

Dr. EDVARD BENEŠ: BOJ O MÍR A BEZPEČNOST STÁTU. Československá zahraniční politika v projevech ministra dr. E. Beneše 1924—33. Vydalo nakladatelství „Orbis“ v Praze. Praha 1934. Stran 834 + X, váz. za 96 Kč.

Benešových padesátých narozenin nemohlo být vzpomenuo vhodněji a účelněji, než právě vydáním této knihy, která s publikací „Problémy nové Evropy a zahraniční politika československá. Projevy a snahy z r. 1919—24“, vydanou k jeho čtyřicátým narozeninám nakladatelstvím „Melantrich“, je nezbytným zdrojem poučení pro každého, kdo se zajímá o naši zahraniční politiku, jejímž je dr. Beneš od počátku našeho státu odpovědným a šťastným ředitelem. Benešovy projevy, přednesené jednak v zahraničních výborech poslanecké sněmovny a senátu jednak v poslanecké sněmovně samotné, jsou tu otištěny, až na jedinou výjimku, beze změn toliko s nepatrnými a nevýznamnými stilistickými opravami na některých místech a tvoří hlavní část knihy (str. 233 až 802). Především jest jim obsažná studie dr. K. Krofity „E. Beneš a československá zahraniční politika 1924—33“ (str. 3—229), v níž je podán pohled na první pětiletí československé zahraniční politiky a rozbor všeobecných problémů mezinárodních a zvláštěních problémů československých v ní a výstižně jsou vyloženy a osvětleny zásady a metody ministra Beneše. Kniha jest opatřena podrobným rejstříkem osobním a věcným, sestaveným pečlivě dr. Ant. Hartlem (str. 803—827).

Nejvýznačnějším, takřka základním rysem Benešovy zahraniční politiky jest podle dr. Krofity její vědeckost, její vědecký základ a metoda, k nimž si sjednal Beneš teoretický základ již ve svém mládí, hlavně studiem v cizině. Jsouc takto založena, mohla zahraniční politika ministra Beneše zachovávatí jednotnou základní linii bez ohledu na přechodné změny politické situace doma i za hranicemi. Snaha správně chápati a oceňovati fakta a síly působící na historické dění, dobře rozuměti vývoji v minulosti a správně odhadovati vývojové tendence do budoucnosti je přední známkou vědecké politiky, zvláště zahraniční, jak si ji přál míti ministr Beneš. Hlásaje nutnost takovéto politiky vědecké, nepodceňoval však nikterak uměleckého prvku v politice vůbec a v zahraniční politice zvláště. Jako jiné umění je podle něho také politika tvůrčí. Vedle vědecké přípravy a umělecké způsobilosti je podle ministra Beneše důležitou podmínkou dobré politiky také jasně vyčtený ideový program. Základní složkou tohoto ideového programu zahraniční politiky ministra Beneše byla zřejmá myšlenka demokracie. Zahraniční politika národa, jehož osvobození bylo umožněno všeobecným vítězstvím velikých demokratických ideí duchovní, národní a sociální svobody a spravedlnosti, nemohla se zpronevěřiti těmto velikým ideím. Demo-